

POSTANOWIENIE

Dnia 17 sierpnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania A. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
z udziałem zainteresowanej W. [...] Spółki z o.o. w R.
o podleganie pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 17 sierpnia 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 18 marca 2015 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 18 marca 2015 r., III AUa [...] Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację A. W. (odwołująca się) od wyroku Sądu Okręgowego w G. z 15 maja 2014 r., VIII U [...], oddalającego odwołanie odwołującej się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. (organ rentowy) z 21 stycznia 2014 r. o niepodleganiu odwołującej się ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek W. [...] Spółka z o.o. w R..

W uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny stwierdził, iż w stanie faktycznym sprawy (zgodnie z którym: 1) odwołująca się przepracowała jeden dzień przed długotrwałym zwolnieniem lekarskim, 2) wysokość wynagrodzenia miesięcznego odwołującej się z tytułu umowy o pracę przewyższa miesięczne przychody spółki, 3) odwołująca się posiada 90% udziałów w spółce) należało przyjąć, iż umowa o

pracę została zawarta dla pozoru, a jej celem było jedynie objęcie odwołującej się ubezpieczeniem społecznym.

Skargę kasacyjną na powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego wniosła odwołująca się, zaskarżając go w całości.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na przesłance wystąpienia w sprawie istotnych zagadnień prawnych, tj.: 1) czy zawarcie umowy o pracę pomiędzy członkiem zarządu a spółką, w której ten członek zarządu posiada jednocześnie 90%, a nawet 100% udziałów, przy zachowaniu odpowiedniej dla tej umowy formy, jest prawnie dopuszczalne?; 2) czy umowa o pracę zawarta z pracownikiem w trakcie zwolnienia lekarskiego jest umową nieważną?; 3) czy umowa o pracę, w wyniku realizacji której pracownik przepracował tylko jeden dzień jest umową nieważną?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołującej się organ rentowy wniósł o jej oddalenie i zasądzeni kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Odnosząc się do sformułowanych przez odwołującą się istotnych zagadnień prawnych Sąd Najwyższy stwierdza, że w dotychczasowym orzecznictwie przyjmuje się, iż dla objęcia danej osoby pracowniczym ubezpieczeniem społecznym i pozostawania w tym ubezpieczeniu niezbędna jest przynależność do tej grupy podmiotów, które wykonują zatrudnienie w ramach stosunku pracy, a więc w warunkach faktycznego i rzeczywistego realizowania elementów charakterystycznych dla tego stosunku, określonych w art. 22 § 1 k.p. Stosownie do tego przepisu przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. Elementami przedmiotowo istotnymi stosunku pracy są więc: 1) osobiste wykonywanie przez osobę zatrudnioną pracy zarobkowej (za wynagrodzeniem), 2) na rzecz podmiotu

zatrudniającego, a zatem „na ryzyko” socjalne, produkcyjne i gospodarcze tego podmiotu, 3) w warunkach podporządkowania jego kierownictwu (wyrok Sądu Najwyższego z 7 kwietnia 2010 r., II UK 357/09, OSNP 2011 nr 19-20, poz. 258). Co prawda w przypadku spółki kapitałowej pracodawcą jest ta spółka a nie jej akcjonariusz lub udziałowiec, jednakże w orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowane jest stanowisko, zgodnie z którym jednoosobowa spółka z o.o. stanowi w istocie szczególną formę prowadzenia działalności na „własny” rachunek, oddzielony od osobistego majątku jedyne go wspólnika przez konstrukcję osoby prawnej. Z tego punktu widzenia oraz w świetle cech stosunku pracy i ustroju prawa pracy, którego podstawą jest wymiana świadczeń między właścicielem środków produkcji a pracownikiem, jedyny (lub niemal jedyny) wspólnik spółki z o.o. co do zasady nie może pozostawać z tą spółką w stosunku pracy, gdyż w takim przypadku status pracownika zostaje „wchłonięty” przez status właściciela kapitału (pracodawcy). Innymi słowy, tam gdzie status wykonawcy pracy zostaje zdominowany przez właścicielski status wspólnika spółki z o.o., nie może być mowy o zatrudnieniu w ramach stosunku pracy wspólnika, który w takiej sytuacji wykonuje czynności na we własnym interesie i na swoje własne ryzyko produkcyjne, gospodarcze i socjalne. Jedyny wspólnik jest od pracodawcy niezależny ekonomicznie, gdyż - skoro do przesunięcia majątkowego dochodzi w ramach majątku samego wspólnika - nie zachodzi przesłanka odpłatności pracy, a ponadto dyktuje mu sposób działania jako zgromadzenie wspólników. Z tego względu judykatura Sądu Najwyższego przyjmuje, że co prawda wspólnicy wieloosobowych spółek z o.o. mogą wykonywać zatrudnienie na podstawie umów o pracę zarówno w charakterze członków zarządu, jak i na stanowiskach wykonawczych, gdyż w takiej sytuacji wspólnika nie można traktować jako podmiotu, którego praca polega na obrocie jego własnym kapitałem (wyroki Sądu Najwyższego z 16 grudnia 2008 r., I UK 162/08, Monitor Prawa Pracy 2009 nr 5, s. 268-271; z 9 czerwca 2010 r., II UK 33/10, LEX nr 598436; 12 maja 2011 r., II UK 20/11, OSNP 2012 nr 11-12, poz. 145 i powołane tam orzeczenia), jednakże nie dotyczy to już sytuacji, gdy udział innych wspólników jest iluzoryczny. Taka konfiguracja stanowi bowiem połączenie pracy i kapitału, co wyklucza dopuszczalność nawiązania stosunku pracy z własną spółką i podleganie takiego wspólnika pracowniczym

ubezpieceniom społecznym, niezależnie od rodzaju czynności jakie miałyby być realizowane w ramach umowy o pracę (wyroki Sądu Najwyższego z 7 kwietnia 2010 r., II UK 177/09, LEX nr 599767; z 3 sierpnia 2011 r., I UK 8/11, OSNP 2012 nr 17-18, poz. 225 i powołane tam orzecznictwo).

Ponadto, jak podkreśla się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, z pozornością stosunku pracy mamy do czynienia, gdy nie wiąże się on z rzeczywistym wykonywaniem pracy, a zgłoszenie do ubezpieczenia następuje tylko pod pozorem istnienia tytułu ubezpieczenia w postaci zatrudnienia, co nie może rodzić skutków w sferze prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego (wyroki Sądu Najwyższego: z 17 grudnia 1996 r., II UKN 32/96, OSNAPIUS 1997 Nr 15, poz. 275; z 16 marca 1999 r., II UKN 512/98, OSNAPIUS 2000 Nr 9, poz. 368; z 28 lutego 2001 r., II UKN 244/00, OSNAPIUS 2002 Nr 20, poz. 496; z 4 sierpnia 2005 r., II UK 320/04, OSNP 2006 nr 7-8, poz. 122; z 26 lipca 2012 r., I UK 27/12, LEX nr 1218584). Z orzeczeń tych wynika, że pozorna czynność prawna (np. umowa), wyrażająca pozorne oświadczenia woli, nie wywołuje między stronami tej czynności skutków prawnych, ponieważ jest nieważna z mocy art. 83 § 1 k.c.

W niniejszej sprawie odwołująca się nie wykazała, że umowa zawarta pomiędzy nią a spółką nie była umową pozorną, a twierdzenia podnoszone przez nią w skardze kasacyjnej stanowią jedynie polemikę ze spójnym stanowiskiem Sądów obu instancji, które Sąd Najwyższy w obecnym składzie w całości popiera.

Mając na względzie powyższe rozważania Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Organ rentowy nie wnosił o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w przypadku odmowy przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej odwołującej się.

[l.n]